

Opgezet spel

Dode dieren zijn eng en vies. Tot Cathy en Dirk ermee aan de slag gaan en ze gewoon weer op hun poten zetten. “Vossen en okapi’s zijn gemakkelijk, maar hond Fifi moet opnieuw als Fifi kijken.” De taxidermist als artiest.

Sabine Clappaert Foto’s Marco Mertens

Cathy Vertongen (41) zet huisdieren op

Ze is de enige vrouwelijke taxidermist in Vlaanderen en ook een van de weinigen die zich nog waagt aan het opzetten van huisdieren. De fijne, verzorgde vrouw met handen die flapperen als duifjes lijkt met haar witte jas een wetenschapper. Of een chirurg. En eigenlijk is ze dat allebei.

“Ik heb altijd heel graag dieren gezien. Ik was het kind dat van deur tot deur ging om handtekeningen te verzamelen tegen het afslachten van zeehondjes of het mishandelen van honden. Mijn passie voor taxidermie is geboren uit mijn liefde voor dieren én mijn liefde voor kunst. Als je niet van dieren houdt, of er respectloos mee omgaat terwijl ze nog leven, kan je volgens mij ook geen mooi opgezet dier afleveren. Want als je iets lelijks ziet in een hond, hoe kan je er dan iets moois van maken? Ook na hun dood behandel ik dieren met respect.”

“Mijn carrière als taxidermist begon rond mijn dertigste, toen ik op een dag een reportage zag over taxidermie. Ik had toen, zoals veel mensen, een vrij vertekend beeld van taxidermie. Ik dacht dat het een vuil en griezelig beroep was dat neerkomt op het opvullen van huid met stro. De reportage veegde al mijn vooroordelen van tafel. Ik beseftte dat het de combinatie van dieren en kunst was die me enorm boeide.”

“Ik heb mijn job in een advocatenkantoor opgezegd en ben aan het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen stage gaan volgen. Er bestaan in België geen formele opleidingen tot taxidermist en ik heb het beroep dus al doende geleerd tijdens die drie jaar durende stage aan het instituut.”

“Het eerste dier dat ik leerde opzetten was een meeuw. Oefenen deed ik vooral op voliërevogels, zoals papegaaien en grote parkieten, omdat ik via een bevriende vogelhandelaar makkelijk aan dode dieren kon geraken. Oefening baart kunst, en dat geldt ook voor taxidermie. Voor je één mooie papegaai hebt opgezet, moet je er eerst wel honderd maken.”

“Vandaag zet ik zowel wilde dieren als huisdieren op. Een wild dier opzetten blijft gemakkelijker dan een huisdier. Een vos of een okapi, bestemd voor een museum, heeft geen persoonlijk gezicht. Het moet anatomisch correct zijn, punt. Een hond is ‘Fifi’ en dat moet opnieuw Fifi worden. Omdat er grote emotionele verwachtingen gekoppeld zijn aan het opzetten van huisdieren ben ik ook een van de weinigen die zich nog waagt aan dit onderdeel van het beroep. Persoonlijk vind ik

een kat opzetten moeilijker dan een hond. De kop van een kat is anatomisch complexer dan die van een hond. Katten hebben ook spleetjes als pupillen en een heel specifieke blik. Krijg je die niet goed gericht, dan gaat de kat al gauw scheel kijken.”

“Weinig mensen beseffen dat een dierenarts een smeriger beroep heeft dan een taxidermist. Ik vil de dieren en gebruik enkel de huid, dus ik snij heel oppervlakkig en nooit doorheen het buikvlies. Ik kom nooit aan of in de organen, wat een minimum aan geur en bloed met zich meebrengt, terwijl dierenartsen net wél in de organen moeten zijn.”

“Alle dieren – van vogels tot honden, everzwijnen en herten – vil ik zelf, omdat ik de anatomie wil zien. Het moeilijkste blijft het villen van het hoofd: je moet voorzichtig de oren, oogleden, neus en lippen lossnijden om daarna een mal van het hoofd te kunnen maken. Vervolgens gaat de huid naar een professionele looier, die het nat looit zodat het bruikbaar wordt. Ondertussen reconstrueer ik het lichaam: het skelet uit ijzer en de lichaamsmassa met polyurethaan. Dat is de basis waarop ik later met klei en apoxie de spiermassa op het lichaam en de gelaatstrekken op de kop boetseer, waar ik ten slotte de huid overheen trek. Daarna gaat het dier in droogtijd en als het droog is werken we het af. De lippen, neus, binnenkant van de oren en de kussentjes worden bijgekleurd omdat die na de dood hun kleur verliezen.”

“Voor mij blijft elk dier een uitdaging. Mijn grootste geluk is de voldoening als ik een mooi dier heb gemaakt. Een kat die door zware chemotherapie is afgetakeld, of een hond die onder een auto is gelopen weer goed krijgen: daar put ik energie uit.”

“Maar veel mensen kijken erg negatief tegen mijn beroep aan. Men associeert taxidermie nog vaak met een vies oud ventje dat in een donkere stal dieren doodmept om ze op te zetten. Ook verwacht men meestal een man als taxidermist. Wanneer mensen mij bellen vragen ze vaak naar de taxidermist. Als ik dan zeg dat ik dat ben, volgt meestal de vraag of ik het even goed kan als een man. Waarop ik dan antwoord: ‘Nee, ik kan het beter.’”

“Door mijn job kan ik nu beter overweg met de dood. Er is voor mij niets mooier dan ’s nachts te werken, met de stilte van de dood rond mij. Dat is heel rustgevend. Veel mensen koesteren hun dier terwijl het nog leeft, zodra het dood is willen ze het niet meer aanraken. Dat is dan mijn job: een leeg omhulsel nemen en er weer een mooi dier van maken.”

Een kleine hond opzetten kost 350 euro, een heel grote hond 1200 euro.

Taxidermie: het maken van levensechte voorstellingen van dieren door het opvullen van de huid in de vorm van een levend exemplaar van het voorgestelde dier te modelleren.

“Katten opzetten is het moeilijkst. Je moet oppassen dat ze niet scheel kijken”

“Met mijn nepneushoorn Anton viel ik in de prijzen. De strenge jury keek zelfs met een zaklamp in zijn oren!”

Dirk Claesen (47) is wereldkampioen taxidermie

In 2008 won Dirk Claesen het wereldkampioenschap taxidermie met zijn reconstructie van een neushoorn, die hij Anton doopte.

“Mensen hebben een vertekend beeld van mijn job. Ze zien enkel de opgezette olifant, de replica van een potvis die we destijds op het Sint-Annastrand hebben aangetroffen, of de neushoorn waarmee ik het wereldkampioenschap taxidermie won. Terwijl dat gewoon de meest zichtbare hoogtepunten van het jaar zijn. Tegenover de glamour en glitter van olifanten en neushoorns staan honderden platvissen, kikkers en salamanders. Ik word altijd aangesproken over olifanten of neushoorns. ‘Zeg, hoe maakt ge zo’n olifant?’ hoor ik vaak, en dan verwachten ze dat ik dat in drie zinnen kan uitleggen. Niemand spreekt me ooit aan over een kikker of een uitgestorven vogel.”

“Er bestaan nog zoveel misverstanden rond taxidermie. Weinig mensen begrijpen dat er een verschil bestaat tussen een dier opzetten, reproducen en reconstrueren. Zet je een dier op, dan trek je de echte huid van een dier over een reconstructie van het lichaam. Bij een reproductie wordt er een afgietsel van een bestaand dier gemaakt – hiervoor gebruiken we een opgezet of een dood dier waarvan we een mal maken. Bij een reconstructie gaan we een dier of een mens dat uitgestorven is – een dinosaurus of een neanderthaler – namaken op basis van schedels en de afmetingen van beenderen of skeletten.”

“Zelf ben ik dus geen traditionele taxidermist – ik zet geen huisdieren of jachttrofeeën op. Ik werk vooral in opdracht van musea en kunsthistorische instellingen en zet nog amper dieren op, tenzij af en toe een neushoorn of een nijlpaard dat ik gebruik als prototype voor het maken van een mal, die ik dan weer gebruik voor het maken van reproducties. Sterker nog: Anton, de neushoorn waarmee ik in 2008 het wereldkampioenschap taxidermie in Salzburg won, is helemaal geen echte neushoorn. Het is een afgietsel van een opgezette neushoorn die ik zelf heb gecreëerd door de kop van een neushoorn op het lijf van een andere neushoorn te

sculpteren en zo te streven naar een anatomisch correct dier.”

“Het klinkt misschien een beetje oneerbiedig – twee dieren beeldhouwen om er een nieuw uit te maken, maar dat is het zeker niet. Integendeel, op het wereldkampioenschap ligt de lat zeer hoog: 240 deelnemers uit de hele wereld stellen hun beste werken voor aan een vakjury van acht toptaxidermisten uit de Verenigde Staten en Europa. In de ‘masters’ categorie mag nog maar een select groepje deelnemen. Daar gaat het er niet meer om Fifi de golden retriever weer mooi te maken, maar om het produceren van een anatomisch perfect dier. De jury is onverbiddelijk. Ze kijken met een zaklamp in de oren van het dier en kruipen er zelfs onder: alle details worden met een vergrootglas afgespeurd. Is de binnenkant van de oorschelp de juiste kleur en staan er wel haartjes op? Hoe ziet de tong eruit en hebben de poten de juiste lengte? Als er één wimpertje iets te ver uitsteekt, ben je punten kwijt.”

“Ik ben heel trots op Anton, die mijn medewerkers hier in mijn atelier spottend zo hebben gedoopt naar het liedje *Anton Aus Tirol*, omdat ik ermee naar Salzburg moest. Ik heb hem speciaal voor het wereldkampioenschap gemaakt. Zes weken lang hebben we er met twee man aan gewerkt. Rijk ben ik er niet van geworden: in de ‘masters’-categorie is er geen geld, alleen een certificaat, een medaille en de eer aan de top van je beroep te staan.”

“Vandaag staat Anton in mijn atelier in Hasselt. Ik ben ondertussen ook wel een beetje aan hem gehecht, al had ik dat nooit gedacht toen ik hem twee jaar geleden op een aanhangwagen met een zeiltje erover naar Salzburg reed. Ik kon Anton al hebben verkocht, en toch heb ik het niet gedaan. Anton blijft hier. Maar voor elk museum dat een neushoorn wil en het geld niet heeft voor een opgezet exemplaar, bieden wij reproducties als Anton aan. Er is niets echt aan Anton, en toch is hij anatomisch evenveel neushoorn als een opgezet exemplaar. Ja, ooit is er een opgezette neushoorn aan Anton voorafgegaan. Die staat vandaag opnieuw in het Natuurhistorisch Museum van Rijsel, dat ons indertijd het dode dier bezorgde om op te zetten.”

Het opzetten van de neushoorn kostte 9500 euro.